

Herdenking 2023

Welkomstwoord door Trix Gillissen-Heiting

Drama van Vledder en namen noemen door Maarten Matser

“In de nacht van 7 op 8 september 1944, nu bijna 79 jaar geleden, werd het kamp van De Nederlandse Arbeidsdienst in Vledder overvallen. Er ontsnapten 21 jonge mannen. De eerste 4 hielden zich schuil in Doldersum in een hol achter een boerderij. In een volgend hol verstopten zich 5 andere jongens. Weer een paar honderd meter verder ging Klaas van Daalen samen met 2 anderen een hol in. De overige 9 liepen nog een paar kilometer verder naar een groter hol. Naar deze plek.

De volgende dag, 8 september, vond de SD dit hol. De 9 jongens moesten eruit komen.

Twee van de 9 hadden het uniform nog aan en daarom zijn zij gespaard. De andere 7 zijn mishandeld en daarna neergeschoten. Roeland IJsselstein is de enige die deze moordpartij heeft overleefd. Na een moeilijk leven stierf hij in 1986 op zestigjarige leeftijd.

Zes jongens van 18 jaar werden hier het slachtoffer. Het zijn:

Gerardus Marinus van Corstanje

Jan van Dijk

Pieter Groenhuis

Wilhelmus Kloonen

David Oomens

Christiaan van Tongeren

Voor hen, en voor alle slachtoffers van geweld, zijn wij nu 1 minuut stil. Ik verzoek u daarbij te gaan staan, voor zover dat voor u mogelijk is.”

Een minuut stilte, gevolgd door het spelen van de taptoe door trompettist Roel de Vries.

Damesensemble SaraBande zingt *Nearer, my God, to Thee*, een Engels lied:

“Het is een bede om dichter bij God te mogen zijn, ook als het zwaar en donker wordt, en dat als de tijd daar is, engelen ons zullen wenken om naar de hemel te komen.”

Bloemlegging door Sophia van Tongeren en Denise van der Horst-van Tongeren namens de nabestaanden van Christiaan van Tongeren, namens Klaas van Daalen zijn kleinzoon en kleindochter, namens de stichting Monument Doldersum de bestuursleden Ron Kalksma en Maarten Matser, de heer Roffelsen en mevrouw Kerssies als vertegenwoordigers van het comité '40-'45 te Vledder, burgemeester Rikus Jager en zijn kleinzoon namens het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Westerveld, en ten slotte door een ieder die dat wenst.

Lezing gedicht door Rosan Nijsingh, leerling van groep 8 van OBS de Hoekstee uit Vledder. Zij leest het gedicht *Herinnering*, in 2002 geschreven door Nathalie van der Zande, die er destijds als middelbare scholier een prijs mee won.

Herinnering

*Diep weggestopt tussen gedachten
Ligt nog steeds die herinnering
Aan een zwart en grauw verleden
Vol angst en marteling*

*Maar wie houdt de herinnering levend
Als niemand die nog bij zich draagt
Wie zorgt dat het niet wordt vergeten
Dat de herinnering niet wordt weggejaagd*

*Elk jaar eraan denken
2 minuten, heeft dat zin?
Even stilstaan bij wat geweest is
Het is niet veel, maar een begin*

Damesensemble Sarabande vertolkt het bekende *An Irish blessing*, een Iers lied waarmee iedereen alle goeds wordt toegewenst op het levenspad.

De laatste regels luiden: En tot we elkaar weer ontmoeten, moge God je in de palm van zijn hand houden.

Toespraak van Trix Gillissen-Heiting, voorzitter stichting

“Herdenken, we doen het ieder jaar weer, al vele jaren lang. En we zullen het blijven doen. Zolang we hier in vrede leven, zó lang blijven we herdenken.

Aan wie denken wij als we samen een minuut stil zijn, of aan wat? Gelukkig zijn we daar vrij in en zal dat voor iedereen anders zijn. De één denkt aan een omgekomen familielid, een ander aan alle mensen die de Holocaust niet hebben overleefd, aan de hongerwinter, het verzet, of aan degenen die ons te hulp zijn geschoten en onze vrijheid hebben teruggegeven.

Door het noemen van hun namen zijn de oorlogsslachtoffers in onze gedachten, en hebben we het weer even over ze. Dat is het minste wat we voor hen en hun nabestaanden kunnen doen. Om die reden beginnen we hier in Doldersum onze herdenkingen altijd met stil te staan bij de gebeurtenissen in september 1944 waarbij die 7 jonge mensen het slachtoffer werden van een oorlogsmisdaad. Het verhaal is bij de meeste aanwezigen hier vast wel bekend, maar we vertellen het iedere keer weer.

En achter dat verhaal gaan weer vele andere verhalen schuil, verhalen die wij vaak niet kennen. Niet alleen die jonge jongens zijn slachtoffer, maar ook hun families, hun ouders, hun broers en zussen. De dood van een zoon of broer heeft ook bij hen wonden geslagen en littekens achtergelaten. Zij zijn bovendien met heel veel vragen blijven zitten.

Zo ook de moeder van David Oomens, Henriëtte Oomens-Rikkers, die heel graag wilde weten hoe het allemaal in zijn werk was gegaan. We moeten daarbij bedenken dat communicatie in die tijd moeilijk was vanwege de oorlog, maar men beschikte ook nog niet over de digitale mogelijkheden van onze huidige tijd om snel informatie in te winnen.

Behalve David, had moeder Oomens nog 6 kinderen. Het gezin woonde in Den Haag. Nadat zij haar zoon David op de trein naar Drenthe had gezet, zei zij tegen haar andere kinderen: "Die zie ik nooit meer terug".

David ligt begraven op de begraafplaats in Wilhelminaoord. In juni 1945 is zijn moeder, met zijn 18-jarige zus in Drenthe geweest om het graf te bezoeken. Daar heeft zij wat vage informatie gekregen, maar ze hoorde daar ook dat 1 van de mee gevluchte jongens de schietpartij had overleefd. Zij stelde daarna alles in het werk om de naam en het adres van deze jongen te weten te komen, en dat lukte haar via de Haagse recherche.

Op 6 juli 1945 schreef zij een brief aan Roel IJsselstein in Gouda met de bedoeling van hem te horen wat er op die onheilsdag in september 1944 nou precies was gebeurd.

Ik lees een stukje uit de brief:

"Vertel mij maar niet hoe jullie behandeld zijn, dat kunnen wij ons best van die beulen indenken. Maar hoe is het gekomen dat jullie zijn meegegaan? Daar David altijd eerder te bang was om te vluchten, daar was hij een te schuchtere jongen voor. Ook moet er een jongen in Den Haag wonen die door zijn eigen eruit te praten ook gespaard is gebleven van dat vreselijke gebeuren.

Weet u ook zijn adres? Het is geen nieuwsgierigheid, maar als je zo je jongen verliest, doe je alles, maar dan ook alles om maar iets te weten te komen. Er gaat dan wél weer een oude wond open; en ik heb dingen gehoord die een moeder feitelijk niet mocht horen. Dat jullie zo vreselijk mishandeld zijn voor zij gingen sterven. En toch wil je alles weten, vreselijke onmenselijke waren dat. Alhoewel zij hun lot ook wel beslist krijgen, al was het alleen al door gewetenswroeging."

Zij feliciteert Roel met het feit dat hij uit de klauwen van de beulen is gekomen, en vraagt of hij op háár kosten naar Den Haag wil komen; hij kan ook een nacht blijven logeren. Zelf kan zij eigenlijk niet weg vanwege haar grote gezin en een zieke echtgenoot.

Van de kleindochter(s) heb ik onlangs vernomen dat Davids moeder en Roel IJsselstein elkaar hebben ontmoet zodat zij haar vragen aan hem heeft kunnen stellen. Of Roel naar Den Haag is gereisd of dat zij zelf naar Gouda is gegaan, dat is niet bekend. Evenmin weet de familie hoe het gesprek tussen beiden is verlopen. Zoals zovelen spraken Davids moeder en Roel niet of nauwelijks over wat achter hen lag.

De brief geeft ons inzicht in hoe zijn familie heeft geleden onder zijn dood en alle bijkomende onzekerheden. En het feit dat vandaag zowel een kleindochter van moeder Oomens, als een dochter van Roel IJsselstein hier aanwezig zijn, maakt duidelijk dat de gevolgen van het drama in 1944 nog in vele generaties wordt gevoeld, en dat herdenken alleen al om die reden niet overbodig is.

Vorig jaar op 4 mei was de oorlog in Oekraïne nog maar een paar weken gaande. We hielden onze adem in, en spraken de hoop uit dat dit niet de start zou zijn van een volgende wereldoorlog.

Nu, een jaar later kunnen we vaststellen dat de oorlog helaas nog niet is afgelopen, en lijkt het voor ons bijna gewoon geworden dat zo betrekkelijk dichtbij nog altijd zwaar wordt gevochten. Maar dat is een idiote gedachte: een oorlog is natuurlijk nooit gewoon.

En hoewel bij ons 4 mei de dag is van ónze Nationale Dodenherdenking, wil ik hier vandaag toch eindigen met de wens dat die oorlog snel ten einde komt, en dat er voor de Oekraïners een tijd aanbreekt waarin zij in alle rust hún doden kunnen herdenken.”

Trompettist Roel de Vries speelt 2 coupletten van de psalm *Blijf bij mij Heer.*

Slotwoord door Trix Gillissen-Heiting

*****

Na afloop van de herdenkingsplechtigheid zijn door burgemeester De Jager de kransen uitgereikt die die avond bij de 4 herdenkingen in Vledder Dwingeloo, Diever, Havelte en Vledder zijn gehouden.

De kransen zijn door de vertegenwoordigers van de vier organiserende comités in ontvangst genomen, in aanwezigheid van het voltallige college van B&W.

De burgemeester heeft hiermee alle herdenkingen in de gemeente Westerveld in gezamenlijkheid laten starten.

Een impressie van de herdenking zoals die door RTV Drenthe is gemaakt, kunt u elders op deze pagina vinden.